

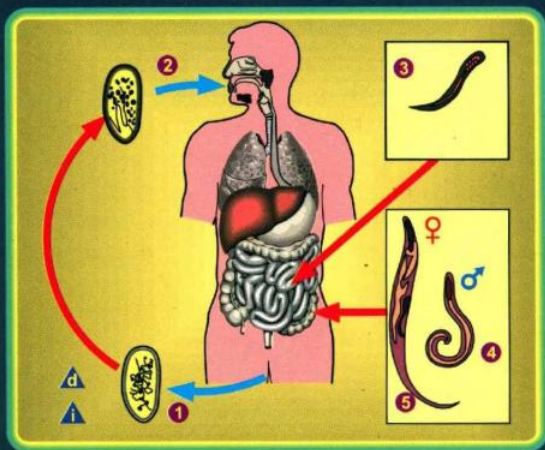
CK.0000070980

BỘ Y TẾ

KỶ SINH TRÙNG

(DÙNG CHO ĐÀO TẠO DƯỢC SĨ ĐẠI HỌC)

Chủ biên : TS. NGUYỄN ĐÌNH NGA

NGUYỄN
DƯỢC LIỆU

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

BỘ Y TẾ

KỶ SINH TRÙNG

(DÙNG CHO ĐÀO TẠO DƯỢC SĨ ĐẠI HỌC)

MÃ SỐ: D20Y04

(Tái bản lần thứ hai)

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

Chỉ đạo biên soạn:

VỤ KHOA HỌC VÀ ĐÀO TẠO – BỘ Y TẾ

Chủ biên:

TS. NGUYỄN ĐÌNH NGA

Những người biên soạn:

GS.TS. Viện sĩ Nguyễn Vinh Niên

DS. CK2. NGUYỄN LIÊN MINH

TS. NGUYỄN ĐÌNH NGA

ThS. LÊ THỊ NGỌC HUỆ

ThS. NGUYỄN THỊ VÂN HÀ

Tham gia tổ chức bản thảo:

ThS. PHÍ VĂN THÂM

TS. NGUYỄN MẠNH PHA

LỜI GIỚI THIỆU

Thực hiện một số điều của Luật Giáo dục, Bộ Giáo dục & Đào tạo và Bộ Y tế đã ban hành chương trình khung đào tạo **Dược sĩ đại học**. Bộ Y tế tổ chức biên soạn tài liệu dạy – học các môn cơ sở và chuyên môn theo chương trình trên nhằm từng bước xây dựng bộ sách đạt chuẩn chuyên môn trong công tác đào tạo nhân lực y tế.

Sách KỸ SINH TRÙNG được biên soạn dựa vào chương trình giáo dục của Đại học Y Dược TP Hồ Chí Minh trên cơ sở chương trình khung đã được phê duyệt. Sách được các giáo sư, tiến sĩ, các nhà giáo có kinh nghiệm của Bộ môn Kỹ sinh trùng khoa Dược biên soạn theo phương châm: kiến thức cơ bản, hệ thống; nội dung chính xác, khoa học; cập nhật các tiến bộ khoa học, kỹ thuật hiện đại và thực tiễn Việt Nam.

Sách KỸ SINH TRÙNG đã được Hội đồng chuyên môn thẩm định sách và tài liệu dạy – học chuyên ngành Dược của Bộ Y tế thẩm định năm 2008. Bộ Y tế quyết định ban hành tài liệu dạy – học đạt chuẩn chuyên môn của ngành trong giai đoạn hiện nay. Trong thời gian từ 3 đến 5 năm, sách phải được chỉnh lý, bổ sung và cập nhật.

Bộ Y tế chân thành cảm ơn các tác giả và Hội đồng chuyên môn thẩm định đã giúp hoàn thành cuốn sách; cảm ơn PGS.TS. Phạm Văn Thân, GS.TS. Lê Bách Quang đã đọc và phản biện để cuốn sách sớm hoàn thành, kịp thời phục vụ cho công tác đào tạo nhân lực y tế.

Lần đầu xuất bản, chúng tôi mong nhận được ý kiến đóng góp của đồng nghiệp, các bạn sinh viên và các độc giả để lần xuất bản sau sách được hoàn thiện hơn.

VỤ KHOA HỌC VÀ ĐÀO TẠO – BỘ Y TẾ

LỜI NÓI ĐẦU

Để cung cấp tài liệu cho sinh viên đại học Dược học tập thuận lợi, Bộ môn Ký sinh trùng khoa Dược Trường Đại học Y – Dược Thành phố Hồ Chí Minh đã biên soạn cuốn **Ký sinh trùng** với mục đích trang bị kiến thức cơ bản về những bệnh ký sinh trùng phổ biến ở Việt Nam cho cán bộ y tế, là những người có thể giúp cho cộng đồng nâng cao ý thức vệ sinh cá nhân và vệ sinh công cộng nhằm cải thiện tình trạng ô nhiễm môi trường – là một trong những nguyên nhân làm ký sinh trùng vẫn tồn tại song song với con người.

Sách **Ký sinh trùng** do đối tượng sử dụng sách là sinh viên ngành Dược nên nội dung cuốn sách chỉ đề cập giới hạn đến những ký sinh trùng thường gặp ở Việt Nam. Sách được các tác giả là nhà giáo có nhiều kinh nghiệm và tâm huyết nghề nghiệp biên soạn. Nội dung gồm 5 chương: chương đại cương về ký sinh trùng và các chương viết về các ký sinh trùng truyền thống như đơn bào, giun sán và động vật chân khớp. Ngoài ra, trước đại dịch HIV/AIDS và miễn dịch cộng đồng đang có khuynh hướng suy giảm, bệnh do vi nấm gây ra ngày càng gia tăng nên chúng tôi thêm chương vi nấm gây bệnh. Mỗi loài ký sinh trùng và vi nấm được trình bày theo các nội dung chính sau: hình thể học, chu trình phát triển, bệnh học, chẩn đoán, những thuốc dùng để điều trị, các biện pháp phòng ngừa.

Cuốn sách chắc chắn không tránh khỏi những thiếu sót về hình thức cũng như nội dung. Chúng tôi rất mong nhận được sự góp ý quý báu của các độc giả.

CÁC TÁC GIẢ

MỤC LỤC

Lời giới thiệu.....	3
Lời nói đầu.....	4
Index.....	7
CHƯƠNG 1. ĐẠI CƯƠNG VỀ KỸ SINH TRÙNG.....	9
CHƯƠNG 2. ĐƠN BÀO.....	29
Entamoeba.....	33
<i>E. histolytica</i>	34
<i>E. coli</i>	40
Gardia lamblia.....	41
Trichomonas vaginalis.....	44
Trichomonas intestinalis.....	48
Đch tác động – cơ chế kháng thuốc ở <i>E. histolytica</i> , <i>G. intestinalis</i> và <i>T. vaginalis</i>	48
Kỹ sinh trùng sốt rét.....	51
Toxoplasma gondii.....	75
CHƯƠNG 3. GIUN SÁN.....	84
Giun (Nematoda).....	87
Giun đũa (<i>Ascaris lumbricoides</i>).....	91
Giun kim (<i>Enterobius vermicularis</i>).....	95
Giun móc (<i>Ancylostoma duodenale</i> và <i>Necator americanus</i>).....	99
Giun tóc (<i>Trichuris trichiura</i>).....	105
Giun lươn (<i>Strongyloides stercoralis</i>).....	107
Giun xoắn (<i>Trichinella spiralis</i>).....	112
Giun chì.....	116
Sán lá (<i>Trematoda</i>).....	127
Sán lá (<i>Flukes</i>).....	127
Sán lá gan lớn (<i>Fasciola hepatica</i>).....	130
Sán lá gan nhỏ.....	133
Sán lá ruột (<i>Fasciolopsis buski</i>).....	136
Sán lá phổi (<i>Paragonimus westermani</i>).....	138
Sán máng (<i>Schistosoma</i>).....	141
Sán dây (Cestoda).....	147
Sán dây lợn (<i>Toenia solium</i>).....	149
Sán dây bò (<i>Toenia saginata</i>).....	151
Sán dây cá (<i>Diphyllobothrium latum</i>).....	152
Sán dây chó (<i>Dipylidium caninum</i>).....	154
Sán dây lùn (<i>Hymenolepis nana</i>).....	154
Vai trò gây bệnh của sán dây.....	155

Sán dây ký sinh ở người trong giai đoạn ấu trùng	157
<i>Hydatid</i>	159
<i>Echinococcus granulosus</i>	159
<i>Echinococcus multilocularis</i>	162
<i>Sparganum</i>	163
CHƯƠNG 4. TIẾT TÚC (<i>Arthropoda</i>)	167
Lớp Nhện, bộ Ve mắt (<i>Acarina</i>)	170
Cái ghẻ (<i>Sarcoptes scabiei</i>)	170
VE	172
Mạt	175
Lớp côn trùng	176
Bộ Hai cánh (<i>Diptera</i>)	180
Ruồi	180
Muỗi	182
Bộ không cánh	187
Bộ chét	187
Bộ không cánh (<i>Anoploura</i>)	190
Chấy – Rận	190
Chấy – <i>Pediculus humanus</i>	190
Rận (<i>Phthirus inguinalis</i>)	192
Bộ cánh nửa (<i>Hemiptera</i>)	193
Rệp (<i>Cimex lectularius</i>)	193
CHƯƠNG 5. VI NẤM HỌC	196
Nấm men gây bệnh	210
<i>Candida</i> spp.	210
<i>Cryptococcus neoformans</i>	223
<i>Malassezia</i> spp.	231
Nấm da (<i>Dermatophytes</i>)	235
Nấm lưỡng hình	246
<i>Sporothrix schenckii</i>	247
<i>Penicillium marneffeii</i>	250
<i>Histoplasma capsulatum</i>	251
Nấm mốc gây bệnh	254
<i>Aspergillus</i> spp.	255
<i>Fusarium</i> spp.	264
Zygomycetes	267
Một số bệnh do vi nấm sợi màu	269
Đáp án	283
Tài liệu tham khảo	284

INDEX

TIẾNG ANH	TIẾNG VIỆT
Symbiosis	Cộng sinh
Mutualism	Tương sinh
Commensalism	Hội sinh
Parasitism	Ký sinh
Saprophytism	Hoại sinh
Premunition	Miễn dịch dự nhiễm, miễn dịch bội nhiễm
Hemagglutination	Ngưng kết hồng cầu
Immunoelectrophoresis	Miễn dịch điện di
Immunofluorescence	Miễn dịch huỳnh quang
ELISA (Enzym Linked Immuno Sorbent Assay)	Định lượng miễn dịch liên kết men
Peristome	Vùng quanh miệng của một số đơn bào
Cytostome	Miệng của một số đơn bào (nơi thức ăn đi qua)
Cytopharynx	Thực quản của một số đơn bào.
Precyst	Tiền bào nang
Achromatic	Sợi không sắc
Metacystic trophozoites	Thể hoạt động hậu bào nang
Duodenale caecum technique	Viên nhộng tá tràng
Festing form, hypnozoite	Thể ngủ
Felapse	Tái phát

CHỮ VIẾT TẮT

KST	Ký sinh trùng
ADN	Acid desoxyribonucleic
PCR	Polymerase chain reaction
IHA	Indirect hemagglutination antibody latex – ngưng kết hồng cầu hạt latex gián tiếp.
I ^F A	Indirect fluorescent antibody – kháng thể phát huỳnh quang gián tiếp.
STH	Sinh tổng hợp
ECĐN	Bạch cầu đa nhân

MIC	Minimum inhibited concentration - nồng độ tối thiểu của chất thử ức chế sự phát triển của vi sinh vật.
CFU	Colonie forming unit – đơn vị tạo khuẩn
NCCLS	National Committee for clinical laboratory standards
MOPS	Acid 3-[N-morpholino]propanesulfonic - chất đệm cho môi trường RPMI 1640
MFC	Minimum fungicidal concentration - Nồng độ tối thiểu của chất thử diệt nấm.
RCVV	Recurrent form of Candida vulvovaginitis - bệnh viêm âm đạo do Candida tái phát.
ATA	Alimentary Toxic Aleukia - bệnh giảm bạch cầu do thực phẩm chứa độc tố.
KN	Kháng nguyên
KT	Kháng thể